

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА ЕКОНОМІКИ
Кафедра державно-правових дисциплін

ДИПЛОМНА РОБОТА

магістра

на тему:

«Правова поведінка як фактор забезпечення режиму законності в суспільстві»

Виконав студент II курсу

спеціальності

081 «Право»

Мартиненко Віталій Григорович

Керівник: к.ю.н., доцент Атаманова Н.В.

Рецензент: к.ю.н., доцент Арабаджи Н.Б.

Одеса – 2022

АНОТАЦІЯ

Мартиненко В.Г. «Правова поведінка як фактор забезпечення режиму законності в суспільстві» .-На правах рукопису

Дипломна робота магістра, спеціальність 081''Право'', Міжнародний гуманітарний університет, Одеса, 2022 рік.

Дипломна робота магістра присвячена розкриттю правової поведінки людини, яка неоднорідна за своїм змістом та вимагає в кожному конкретному прояві за різним ступенем дії, самого існування людини, її ініціативні дії. За дотримання норм права фіксується мінімальна активність, оскільки суб'єктам слідує лише ухилятися від певних дій. Таким чином, правову поведінку можна визначити, як зумовлений культурно-характерний ріст та життєвий досвід у людській діяльності, у сфері соціальної дії права, заснованої на свідомому здійсненні його цілей та потреб. Правова поведінка є соціально корисним діянням, спрямованим на задоволення державних та правових, громадських та особистих інтересів, цінностей та цілей. Воно є особистою цінністю для права, тільки тому, що сама людина, її права і свободи є найвищою цінністю.

Дослідження складається зі вступу, основної частини, що містить три розділи, висновків та списку використаної літератури.

У вступі розкрито актуальність, об'єкт, предмет, мету і завдання роботи, методологічна база та практична цінність дослідження.

У першому розділі автор описує теоретико-правовий аналіз правової поведінки.

У другому розділі автором проаналізовано особливості правової поведінки у процесі дотримання режиму законності в державі.

У третьому розділі розкрито проблеми та наслідки порушення правової поведінки.

Висновки вміщують досить аргументований аналіз теоретичного матеріалу та мають загальнотеоретичне і прикладне значення.

Ключові слова: правова поведінка, правосвідомість, державність, законність.

ANNOTATION

Martynenko V.G. "Legal behavior as a factor in ensuring the regime of legality in society" .-Copyright of the manuscript

Master's thesis, specialty 081 "Law", International Humanitarian University, Odesa, 2022.

The master's thesis is devoted to the disclosure of the legal behavior of a person, which is heterogeneous in its content and requires in each specific manifestation according to a different degree of action, the very existence of a person, his proactive actions. In compliance with the norms of law, minimal activity is recorded, since subjects should only avoid certain actions. Thus, legal behavior can be defined as conditioned by cultural and characteristic growth and life experience in human activity, in the sphere of social action of law, based on the conscious implementation of its goals and needs. Legal behavior is a socially useful action aimed at satisfying state and legal, public and personal interests, values and goals. It is a personal value for the law, only because the person himself, his rights and freedoms are the highest value.

The study consists of an introduction, a main part containing three sections, conclusions and a list of used literature.

The introduction reveals the relevance, object, subject, purpose and tasks of the work, methodological base and practical value of the research.

In the first chapter, the author describes the theoretical and legal analysis of legal behavior.

In the second chapter, the author analyzes the peculiarities of legal behavior in the process of observing the regime of legality in the state.

The third chapter reveals the problems and consequences of violation of legal behavior.

The conclusions contain a well-argued analysis of the theoretical material and have general theoretical and applied significance.

Keywords: legal behavior, legal awareness, statehood, legality.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ПРАВОВОЇ ПОВЕДІНКИ.....	6
1.1. Сутність, поняття та ознаки правової поведінки.....	6
1.2. Особливості складу і види правової поведінки.....	14
1.3. Причини нестабільності правової поведінки у суспільстві.....	25
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОЇ ПОВЕДІНКИ В ПРОЦЕСІ ДОТРИМАННЯ РЕЖИМУ ЗАКОННОСТІ В ДЕРЖАВІ.....	36
2.1. Вплив правової поведінки на режим законності в суспільстві.....	36
2.2. Правова поведінка як складова правосвідомості.....	49
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА НАСЛІДКИ ПОРУШЕННЯ ПРАВОВОЇ ПОВЕДІНКИ.....	61
3.1. Основні проблеми в формуванні правової поведінки.....	61
3.2. Особливості профілактичної та правовиховної роботи як головні засоби попередження протиправної поведінки.....	69
3.3. Правові наслідки правомірної та неправомірної поведінки.....	82
ВИСНОВКИ.....	95
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	100

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Авраменко Л. В. Теорія держави і права. Харків: СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2004. 287 с.
2. Андрюшко І.Я. Правове мислення як предмет порівняльно-правових досліджень. *Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку: збірник наукових праць* / За ред. Ю.С. Шемшученка, В.П. Тихого, М.М. Цимбалюка, І.С. Гриценка; упор. О.В. Кресін, І.М. Ситар. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. С. 104-107.
3. Барабаш О.О. Правосвідомість, правопорядок та законість як чинники правомірної поведінки. *Forum Prava*. 2018. №3. С.6–12.
4. Башук С.Г. Правова активність: поняття, структура та види : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2014. 20 с.
5. Білозьоров Є. Юридична відповідальність як передумови правомірної поведінки особи: теоретичні аспекти. *Право України*. 2006. № 1. С. 50-54.
6. Ведерніков Ю.А. Теорія держави та права : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 224 с.
7. Відповідальність у публічному праві : монографія / П. Андрушко та ін. / За заг. ред. І. Безклубого. Київ : Грамота, 2014. 496 с.
8. Волинка К.Г. Загальна теорія держави і права : навчальний посібник. Київ : МАУП, 2003. 240 с.
9. Ганьба О. Б. Правомірна та протиправна поведінка суб'єктів охорони державного кордону України : монографія / за заг. ред. С. Д. Гусарєва, Б. П. Ганьби. Хмельницький: Видавництво НАДПСУ, 2017. 224 с.
10. Гладкий С. О. Поняття правового менталітету як засіб правового самопізнання. *Держава і право: зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки*. 2014. Вип. 65. С. 9–17.
11. Грищенко А. В. Правовий закон: питання теорії та практики в Україні: автореф. дис. ...канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2003. 19 с.

12. Данильян О. Г. Особливості правосвідомості та правової культури у транзитивних умовах. *Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні: монографія* / Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін.; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2009. С.186–211.
13. Демиденко Г. Г. Історія вчень про право і державу: курс лекцій. Харків: Право, 2012. 415 с.
14. Державотворення та правотворення в контексті євроінтеграції : Матеріали доповідей, виступів і повідомлень учасників III-го Всеукраїнського круглого столу (м. Львів, 8 грудня 2017 р.) / Забзалюк Д. Є. (відповідальний за випуск), Яремчук В. Д. (укладач) / Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів: ПП «Видавництво «БОНА», 2017. 264 с.
15. Дія права: інтегративний аспект: монографія / за ред. Н. М. Оніщенко. К.: Юридична думка, 2011. 360 с.
16. Завальнюк В.В. Правовий менталітет як підґрунтя антропологізації права. *Наукові праці ОНЮА*. 2014. Т. 14. С. 19–25.
17. Загальна теорія держави і права : підручн. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / М. В. Цвік, В. Д. Ткаченко, Л. Л. Богачова та ін.; за ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина. Харків : Право, 2002. 432 с.
18. Загальна теорія права: підручник / за заг. ред. М. І. Козюбри. Київ: Ваіте, 2015. 392 с.
19. Захист прав, свобод і безпеки людини в інформаційній сфері в сучасних умовах: Матеріали другої науково-практичної конференції. 21 травня 2020 р., м. Київ. / Упоряд.: С.О. Дорогих, В.Ф. Фурашев, В.Г. Пилипчук, О.В. Петришин. Київ, 2020. 376 с.
20. Калиновський Ю.Ю. Правосвідомість і правова культура як об'єкти філософсько-правового дискурсу : монографія. Харків : Право, 2009. 255 с.
21. Калиновський Ю. Ю. Системоутворююча роль правових цінностей та норм у вітчизняному державотворенні. *Вісник Національного університету*

- «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». 2017. № 1 (32). С. 16–25.
22. Кельман М. С., Мурашин О. Г., Хома Н. М. Загальна теорія держави та права: підручник. 3-тє вид., стереотип. Львів: Новий Світ-2000, 2007. 584 с.
23. Клімова Г. П. Правосвідомість: до теорії питання. *Актуальні питання інноваційного розвитку*. 2012. № 2. С. 35–41.
24. Коваленко І. Правова соціалізація як процес формування правової культури. *Вісник Книжкової палати*. 2011. № 6. С. 1–3.
25. Козенко Ю.О. Правова поведінка особи: спроба інтегративного осмислення: монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. 88 с.
26. Козловець М. А. Феномен національної ідентичності: виклики глобалізації: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 558 с.
27. Константінов С.Ф. Адміністративно-правове забезпечення протидії маргіналізації населення в Україні: Монографія. К.: Вид-во ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2010. 320 с.
28. Котюк В. О. Загальна теорія держави і права: Навчальний посібник. К.: Атака, 2005. 592 с.
29. Кравчук М.В. Проблеми теорії держави і права. Київ: Професіонал, 2004. 400 с.
30. Кравцов І. В. Класифікація правових цінностей та її значення для правової теорії і практики. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2017. Т. 200. С. 51–55.
31. Кутовий В.В. Правова культура та правова свідомість: взаємозалежність та взаємовплив. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. №1. С. 36–41.
32. Луць Л.А. Загальна теорія держави та права: Навч.-метод. посіб. (за кредитно-модульною системою). К.: Атіка, 2007. 412 с.

- 33.Макаренко Л. О. Правова система та правова культура: особливості взаємозв'язку. *Держава і право: зб. наук. праць. Серія: Юридичні науки.* 2017. Вип. 77. С. 30–41.
- 34.Макаренко Л. О. Правова культура: теоретико-методологічні основи дослідження: монографія. Київ: Парламентське видавництво, 2019. 576 с.
- 35.Макеєва О. М. Правова ідеологія та правова культура: напрями взаємодії як складники правової системи. *Науковий вісник публічного та приватного права.* Випуск 6. том 1. 2018. С.40-44.
- 36.Марушій О. Принцип законності в діяльності органів публічного управління: методологічні засади. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка».* Серія: юридичні науки : збірник наукових праць. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. № 865. С. 279–283.
- 37.Минькович-Слободяник О. В. Основні етапи формування правової культури на теренах сучасної України. *Часопис Київського університету права.* 2019. № 3. С. 44-49.
- 38.Минькович-Слободяник О. В. Негативні фактори, що впливають на розвиток правової та політичної культур: до постановки проблеми. *Часопис Київського університету права / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького.* Київ, 2020. №1. С. 58-62.
- 39.Молдован В. В. Правознавство: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 184 с.
- 40.Ноздрін О. М. Правова культура як позитивна складова правового життя. *Вісник Маріупольського державного університету.* Серія: Право. 2013. Вип. 5. С. 23–29.
- 41.Оверчук М.В. Актуальне питання генезису юридичної думки щодо ознак правомірної поведінки в сучасних умовах розвитку України. *Збірники наукових праць, матеріали конференцій (семінарів, круглих столів).* 2019. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/14080> (дата звернення: 12.09.2022)

42. Овчиннікова А. П. Феноменологія правової культури: філософсько-правове дослідження : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.12 «Філософія права». Одеса, 2016. 20 с.
43. Орзіх М. П. Особистість і право: монографія / передмова С. В. Ківалова; вступна ст. автора. Одеса: Юридична література, 2015. 312 с.
44. Олійник А. Ю., Гусарєв С. Д., Слюсаренко О. Л. Теорія держави і права. Київ: Юрінком Інтер, 2001. 176 с.
45. Павловська-Кравчук В. А. Правовий менталітет: поняття, особливості і його вплив на правотворчі процеси : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень». Харків, 2012. 194 с.
46. Панчишин Р. І. Детермінанти поведінки людини: філософсько-правовий вимір: дис. ... канд. юридичних наук: 12.00.12, Львів, 2016. 205 с.
47. Плавич С. В. Теоретико-методологічні засади правотворчості: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. К., 2009. 215 с.
48. Подорожна Т. С. Правовий порядок: теоретико-методологічні засади конституціоналізації: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 536 с.
49. Полонка І. А. Генезис сутності правової поведінки та пропозиції щодо поняття. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. "Юриспруденція"*. 2014. № 10–2. Т. 1. С. 31–35.
50. Полонка І. А. Особливості співвідношення правової поведінки та правопорушення: теоретико-методологічний аналіз. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2015. №14. Т.1. С.12-15.
51. Полякова О. С. Теоретико-методологічні засади становлення та розвитку правової освіти в Україні : публічно-управлінський аспект : автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.01 / Нац. акад. держ. упр. При Президентові України, Харків. регіон. ін-т держ. упр. Харків, 2018. 36 с.
52. Полянський Т. Т. Зловживання правом (загальнотеоретичне дослідження): монографія. Київ: Право України; Харків: Право, 2013. 376 с.

- 53.Правова і політична культура українського соціуму за умов модернізації політико-правового життя: монографія / О. О. Безрук, Л. М. Герасіна, І. В. Головка та ін.; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2016. 560 с.
- 54.Правова культура в умовах становлення громадянського суспільства: монографія / Ю. П. Битяк та ін.; за ред. Ю. П. Битяка, І. В. Яковюка ; НДІ буд-ва та місцевого самоврядування АПрН України. Харків : Право, 2007. 137 с.
- 55.Правове виховання в сучасній Україні: монографія / А. П. Гетьман, Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян та ін.; за ред. В. Я. Тація, А. П. Гетьмана, О. Г. Данильяна. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2013. 440 с.
- 56.Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні : монографія / Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін. Х. : Право, 2009. 352 с.
- 57.Проць О. Збереження самобутності національної правової культури в умовах євроінтеграції та глобалізації. *Підприємство, господарство і право*. 2017. №12. С.229-232.
- 58.Розвиток публічного управління в Україні: матер. наук.-практ. конф. за міжнар. уч. (23-24 квітня 2020 р., м. Львів) / за наук. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2020. 304 с.
- 59.Русавська О.О. Діалог правових культур: поняття, умови, особливості. Вісник Запорізького національного університету. *Юридичні науки*. № 2. 2020. С.9-14.
- 60.Савенко В.В. Вплив закону на формування правосвідомості людини в громадянському суспільстві. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. Том 1. Випуск 6-1. 2014. С. 62-65.
- 61.Селіванов В. М. Право і влада суверенної України (методологічні аспекти) : монографія. Київ : Видавничий Дім «Ін Юре», 2002. 724 с.

- 62.Сербин Р. А. Правова культура – важливий фактор розбудови правової держави: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.12 / Національна академія внутрішніх справ України. Київ, 2003. 18 с.
- 63.Свириденко Г. В. Правомірна поведінка: сучасний контекст: монографія. Київ: Юридична думка, 2018. 212 с.
- 64.Свириденко Г.В. Правомірна поведінка: теоретико-прикладні засади: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2017. 215 с.
- 65.Скакун О. Теорія права і держави: підручник. Київ: Алерта, 2012. 524 с.
- 66.Стрілко Д. Правовий нігілізм та шляхи його подолання в сучасних умовах. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. №3. С.216-219.
- 67.Стрибко Т., Бойченко С. Правова поведінка як складник правосвідомості: загальнотеоретичний аналіз. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. №4. С.257-260.
- 68.Суходоля М. Фактичний стан правової культури населення України як відображення деформованої правосвідомості. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. №1. С.200-203.
- 69.Теплюк М. О. Теоретико-правові основи введення закону в дію: монографія. Київ: Парламентське видавництво, 2013. 480 с.
- 70.Теремцова Н. В. Природа правомірної поведінки людини (культура поведінки людини, механізм індивідуальної поведінки, антисуспільна поведінка, конформістська поведінка). URL: <https://ela.kpi.ua> (дата звернення: 01.10.2022)
- 71.Теремцова Н. В. Особливості юридичної відповідальності у контексті правомірної та протиправної поведінки: соціальний аспект. *Соціологія права*. Київ, 2014. № 1–2 (7–8). С. 111–117.
- 72.Теремцова Н. В. Проблеми реалізації норм права щодо правомірної поведінки. Альманах права. *Право і процес: складові забезпечення в сучасних умовах*. Вип. 7. К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2016. С. 245–248.

73. Тимошенко В.І. Суспільна свідомість і правова поведінка. *Загальнотеоретичне правознавство, верховенство права та Україна. Зб. наук. статей. Гол. ред. А.Мелешевич.* К.: ДУХ і ЛІТЕРА, 2013. С.150-162.
74. Фесенко В. Особливості та тенденції розвитку політичної культури в українському суспільстві. URL:<https://blogs.pravda.com.ua/authors/fesenko/5ab61e2b1e0ad/> (дата звернення: 22.11.2021)
75. Чепульченко Т. О. Правова культура: місце у правовому процесі та вплив на стан законності в державі. *Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". Політологія. Соціологія. Право.* 2013. № 2. С. 109-114.
76. Черныш М.А., Черныш А.М. Маргинальный синдром: Монография. Одесса: «ВМВ», 2010. 448 с.
77. Шай Р. Я. Правопорядок і законність як ознаки правової держави. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки.* 2014. №801. С. 115–121.
78. Шакун В.І. Протиправна поведінка - виклик для влади. *Гуманітарні та ресурсні проблеми національної безпеки України: Монографія.* К.: «ВПК» Експрес-Поліграф», 2011. С. 119-125.
79. Palmer V. *Mixed Jurisdictions Worldwide: The Third Legal Family.* Cambridge: Cambridge University Press, 2007. 516 p.
80. Silbey S. S. *Legal Culture and Legal Consciousness. International Encyclopedia of Social and Behavioral Sciences.* New York: Elsevier, Pergamon Press, 2011. P. 8623–8629.